

ANGAŽOVANJE DECE U SPORTU

Sažetak

*Sve češće smo svedoci angažovanja dece u oblasti sporta, najpre iz hobija a kasnije i nekim oblikom stipendiranja, kao podsticaja za profesionalno bavljenje sportom. U našem pravu izostaje zakonska regulativa koja bi uredila sportsko angažovanje koje nema karakter profesionalnog, a izostaju i važne odredbe koje se tiču zdravstvene zaštite, s obzirom na mogućnost povreda i oboljenja. U teoriji pitanje angažovanja dece u sportu nije dovoljno izučavano, te neretko osnov njihovog angažovanja ostaje zamagljen. Imajući u vidu princip posebne zaštite ovih kategorija u radnom odnosu, s pravom se postavlja pitanje da li taj princip važi i za angažovanje dece koje ne spada u krug profesionalnog bavljenja i na koji način ga treba sprovesti. U radu će biti reči o angažovanju dece u sportu, uz razmatranje pravne regulative koja čini osnov njihovog angažovanja. Takvo razmatranje je nerazdvojno vezano za odredbe Zakona o radu, kao osnovnog zakona u sferi radnih odnosa, kao i Zakona o sportu kao *lex specialis*-a.*

Ključne reči: sport i deca, profesionalno angažovanje dece, dečiji rad, dozvoljenost dečijeg rada.

1. UVOD

Bavljenje sportom predstavlja važan segment razvoja pojedinca i bitnu delatnost u svakom društvu. Ali sport je više od toga. Kako Andonović navodi, pravo na sport spada u domen ljudskih prava, koje podrazumeva amatersko i profesionalno bavljenje sportom, kao i fizičku aktivnost dece u najranijem uzrastu.¹ Sport ima značajnu korelaciju sa obrazovanjem, kroz predmet fizičkog vaspitanja i pozitivno utiče na koncentraciju, pamćenje, smanjuje depresiju, a ima i socijalni značaj jer doprinosi povezivanju dece, jača timski rad i samopouzdanje.² Jačanju vrednosti sporta kao društvene aktivnosti umnogome olakšava i globalizacija, koja omogućava brže kretanja pojedinca, samim tim i sportista, informacija, iskustava, uz mogućnost da sportista bude angažovan za strane klubove.³ Slažemo se

* Istraživač saradnik u Institutu za uporedno pravo, Beograd, e-mail: j.rajic@iup.rs.

¹ S. Andonović, „Pravo na sport kao ljudsko pravo“, *Strani pravni život*, 3/2017, 142-143

² A. Sakone, „Percepcija sporta među beogradskim odbojkašima juniorskog uzrasta“, *Fizička kultura*, 2/ 2020 , 44

³ S. Andonović, „Osvrt na pitanje državljanstva u pojedinim sportovima u Republici Srbiji“, *Srpski fudbal – uporednopravni izazovi i perspektive* (ur. Miloš Stanić, Dejan Šuput), Institut za uporedno pravo, Beograd, 2021, 11

da bavljenje sportom predstavlja pravo svakog pojedinca, posebno ukoliko uzme-
mo u obzir benefite po zdravlje. Zato i ne čude stručni radovi napisani sa ciljem
da se ukaže na sužene mogućnosti bavljenja sportom mladih u ruralnim delovima
Srbije.⁴

Može se postaviti pitanje razloga angažovanja dece u sportu. S jedne strane,
sportske aktivnosti utiču povoljno na razvoj dečije muskulature, na izdržljivi-
nost i jačanje mišića, zbog čega se roditelji odlučuju da uključe decu u grupno
pohađanje škole sporta. To se najčešće čini iz hobija, ali ne treba zanemariti ni
komercijalnu stranu sportskog angažovanja. Ona posebno dolazi do izražaja prili-
kom iznalaženja talentovane dece od strane agenata, koja imaju predispoziciju za
profesionalno bavljenje sportom⁵. Period adolescencije posebno je značajan, jer,
kako ukazuju neki autori, u ovom uzrastu dolazi ili do profesionalizacije sporta
kod mladih sportista kada oni odlučuju da nastave da se bave sportom na jednom
višem, profesionalnom nivou, ili odustaju od bavljenja sportom uopšte.⁶ Kada je
posredi angažovanje dece u sportu, najpre se mora imati na umu najbolji interes
deteta.⁷ To je pravni standard koji mora biti poštovan prilikom donošenja svake
odluke koja je u vezi sa detetom, njegovim zdravljem, razvojem i obrazovanjem.
Vrlo je važno imati na umu ovaj pravni standard prilikom zaključenja ugovora
o stipendiranju ili bavljenju sportom, kao i prilikom ugovora o posredovanju u
sportu.⁸ Kako ističe Vuković, pobrojane situacije su one u kojima posebno dola-
zi do izražaja dečija vulnerabilnost, nezrelost i neiskustvo.⁹ Zbog toga posebna
pažnja prilikom angažovanja dece mora biti usmerena na sistem posebne zaštite
koja je proklamovana Ustavom¹⁰, Zakonom o radu¹¹, kao i Zakonom o sportu.¹²

Nadalje, svako angažovanje dece povlači i preispitavanje dobrobiti odnosno
štetnosti po njihovo zdravlje i razvoj. Angažovanje dece u sportu nosi rizik od
takozvane zloupotrebe dečijeg rada, odnosno nedozvoljenih oblika radnog angažo-

⁴ Za više videti: D. Zdravković, S. Stojanović, Z. Savić, „A young sportsman about life opportunities and sports in rural areas in South Serbia - qualitative aproach (municipality Trgovište)“, *Godišnjak Pedagoškog fakulteta u Vranju*, 1/2017

⁵ Z. Vuković, *Ugovori o angažovanju sportskih stručnjaka* (doktorska disertacija), Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2019, 297

⁶ J. Trbojević, S. Mandarić, J. Petrović, „Opažena motivaciona klima kreirana od strane trenera i fizička samoe-
fikasnost kao prediktori sportskog zadovoljstva kod mladih srpskih sportiskinja“, *Fizička kultura*, 2/ 2020, 180

⁷ Kada govorimo o najboljem interesu deteta, treba imati u vidu Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima deteta, *Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori*, br. 2/97, gde se interes deteta proklamuje od prvenstvenog značaja. Vlašković je učinio pokušaj da definiše najbolji interes deteta kao „pravni princip, odnosno pravno pravilo, na osnovu kojeg se, uz uvažavanje individualnih karakteristika svakog deteta, donosi odluka koja bi trebalo da pred-
stavlja što verniji odraz ili kompromis između potreba zaštite, razvoja i

participacije deteta, sadašnjih i budućih interesa deteta, kao i interesa deteta i njegovog porodičnog i društvenog okruženja,“ citirano prema: V. Vlašković, *Načelo najboljeg interesa deteta u porodičnom pravu* (doktorska disertacija), Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2014, 44-46

⁸ Z. Vuković, *op. cit.*, 301.

⁹ *Ibid.*, 299.

¹⁰ Ustav RS, *Službeni glasnik RS*, br. 98/2006 i 115/2021, član 60.

¹¹ Zakon o radu, *Službeni glasnik RS*, br. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – odluka US, 113/2017 i 95/2018 – autentično tumačenje, član 12.

¹² Zakon o sportu, *Službeni glasnik RS*, br. 10/2016.

vanja dece,¹³ premda se s razlogom zahteva razgraničenje dozvoljenog i nedozvoljenog rada dece, koji je praćen odgovarajućim vokabularom u engleskom jeziku.¹⁴ Delatnošću Ujedinjenih nacija i Međunarodne organizacije rada, pre svega, utemeljeni su standardi za rad dece, koji bi trebalo da pruže odgovarajuće uverenje da će svaka država koja prihvati odnosno ratifikuje neki od važnih dokumenata donetim pod okriljem ovih organizacija učiniti sve napore da spreče eksploatišući rad dece. Ipak, problem dečijeg rada prevazilazi granice jedne države, ima različite vidove, pa i pored svih napora, o dečijem radu se ne govori u prošlom vremenu.¹⁵ Premda se standardima Međunarodne organizacije rada ali i komunitarnog prava ograničava rad dece na uzrast koji je potreban za završetak osnovnog obrazovanja koje je obavezno, izostaju jasne proklamacije koji posao je dozvoljen za decu koja nisu navršila 15 godina i pod kojim uslovima se deca mogu angažovati u određenim oblastima, poput sporta.¹⁶ Još je važnije pitanje uspostavljanja posebne zaštite dece, koja važi u radnom odnosu, ali se analogno treba primeniti i u svim ostalim angažovanjima ovih kategorija, imajući na umu njihovu osetljivost i nezrelost.

2. POSEBNA ZAŠTITA DECE U RADNOM ODNOSU

Deca predstavljaju posebno osetljivu kategoriju u radnom odnosu. Jovanović navodi da je to kategorija koja tradicionalno uživa poseban stepen zaštite¹⁷, a mi bismo dodali da je to kategorija čiji razlozi za posebnu zaštitu ne gube na aktuelnosti. Razlozi posebne zaštite dece leže u nezrelosti psihičkog i fizičkog razvoja, što stvara potrebu da se deca na radu zaštite od odluka koje mogu biti nepromišljene, od mogućnih povreda¹⁸, uz potrebu da im se, uz obavezno obrazovanje, omogući sticanje radnog iskustva.¹⁹ Zakon o radu omogućava zasnivanje radnog odnosa sa navršениh 15 godina²⁰, a angažovanje u sportu pominje samo kada je u pitanju izuzetak rada mlađih od 18 godina noću.²¹ Zakon o radu predstavlja osnovni zakon kada je regulisanje radnih odnosa u pitanju, dok Zakon o sportu predstavlja *lex*

¹³ Opširnije o dečijem radu u: M. Reljanović, „Suppression of child labour – brief overview of International standards“, *Strani pravni život*, 4/2019.

¹⁴ Naime, razlikuju se *child work*, kao oblik poželjnog angažovanja dece koji podstiče njihovu odgovornost i *child labour*, koji se koristi za označavanje najgoreg oblika dečijeg rada koji je eksploatišući i šteti zdravlju i razvoju. Citirano prema: V. Jovanović, *Zaštita dece od zloupotrebe dečijeg rada – sa fokusom na normativnu uređenost*, Projekat Međunarodne organizacije rada „Angažovanje i podrška na nacionalnom nivou za smanjenje pojave dečijeg rada“, Beograd, 2016, 10

¹⁵ M. Reljanović, „Sprečavanje eksploatacije dece – međunarodni standardi i stanje u Srbiji“, *Strani pravi život*, 2/2008, 104

¹⁶ Konvencija Međunarodne organizacije rada br. 138, *Službeni list SFRJ*, br. 14/82, član 2.

Council Directive 94/33/EC on the protection of young people at work of 22 June 1994, Official Journal of the European Communities, L 216/12.

¹⁷ P. Jovanović, „Ranjivost dece/omladine i mogućnost odnosa zabranjenih u sportu“, *Radno i socijalno pravo*, 1/2020, 6

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ Lj. Kovačević, *Zasnivanje radnog odnosa*, Pravni fakultet Univerziteta u Beograd, Beograd, 2021, 459

²⁰ Zakon o radu, član 24.

²¹ Zakon o radu, član 88.

specialis. Iako Zakon o radu predviđa minimalnu starosnu granicu za zasnivanje radnog odnosa, Zakon o sportu ne prati takvo normiranje, pa ne postoji donji starosni prag za angažovanje dece u ovoj oblasti. To čini posebnu ranjivost dece, za koju praktično ne postoje precizna pravila za bavljenje sportom, tačnije ne postoji starosna granica za sportiste amatere i sportiste amatere koji se takmiče kada mogu početi da se bave sportom. To znači da se mogu angažovati i deca mlađa od 15 godina, a Urdarević i Andonović upućuju da bi u ovim situacijama trebalo primeniti odgovarajuće odredbe Zakona o obligacionim odnosima i Porodični zakon.²²

Premda se radi o nedovoljno uređenoj oblasti angažovanja, treba pozdraviti što Zakon o sportu prati sistem posebne zaštite maloletnika, koji pri zaključenju ugovora o radu nije navršio 18 godina. Time se zavređuje poseban položaj koji maloletnici imaju u radnom odnosu sa sportskom organizacijom, te uzima u obzir njihova vulnerabilnost koja posebno može doći do izražaja prilikom napornih treninga mladih profesionalnih sportista.

Iako sport ima brojne benefite za razvoj dece, njihovo samopouzdanje i učenje osećaja odgovornosti, u teoriji se ukazuje da intenzivni treninzi u ranom uzrastu mogu dovesti do iscrpljivanja mladih i do ozbiljnih posledica na fizičkom i psihološkom planu.²³ Takva mišljenja nisu usamljena i pridružuju se onim stavovima, da intenzivni treninzi ometaju obrazovanje dece, uskraćuju im slobodno vreme, a nisu ni retki primeri iskorišćavanja dece od strane svojih trenera.²⁴ Tu se niz ne završava, pa nailazimo na činjenicu da se deca eksploatišu i u sportskoj industriji, tačnije u proizvodnji sportske opreme, koja predstavlja neregulisanu oblast.²⁵ Treba ukazati na posebnu problematiku, koja poslednjih godina čini učešće dece u e-sportu, tačnije eksploataciju njihovog angažovanja kroz dečiji rad, što Urdarević i Andonović posmatraju kao posledicu izostanka definisanja lakog rada u pozitivnom radnom zakonodavstvu, koji mogu obavljati deca.²⁶ Iako se e-sport, kao nadmetanje sportista u virtuelnom svetu, ne može svrstati u laki rad, izostankom jasne definicije otvara se mogućnost za zloupotrebe pored onih koji prate e-sport, a tiču se bolesti zavisnosti i prekomernog sedenja.²⁷

3. ANGAŽOVANJE DECE U SPORTU

Premda neki autori smatraju da se deca angažuju u oblasti sporta samo iz hobija, bez cilja da ostvare zaradu,²⁸ trebalo bi napraviti razliku između mladih

²² B. Urdarević, S. Andonović, „Pojedina statusna i radnopravna pitanja elektronskog sporta u Republici Srbiji“, *Kultura polisa*, 45/2021, 199

²³ S. Farstad, *Protecting children's right in sport: the use of minimal age*, <https://www.nottingham.ac.uk/hrlc/documents/publications/hrlcommentary2007/childrensrightsinsport.pdf> (29.09.2022).

²⁴ M. El Fakhry Tuttle, „Does elite sport respect young athletes' human rights?“, *Lownow*, 17/2021, 17-20

²⁵ Sport and dev.org, *Exploitation and child protection in sport*, <https://www.sportanddev.org/en/learn-more/economic-development/exploitation-and-child-protection-sport-0> (29.09.2022).

²⁶ B. Urdarević, S. Andonović, *op. cit.*, 201

²⁷ *Ibid.*

²⁸ Predrag Jovanović, *op.cit.*, 25

koji se amaterski bave sportom i onih koji su profesionalno angažovani. Prateći logiku Zakona o sportu, možemo razlikovati sportiste amatere, sportiste takmičare amatere i profesionalne sportiste.²⁹ Sportista amater bavi se sportom iz hobija, odnosno „kome zarada nije cilj bavljenje sportskim aktivnostima i tim aktivnostima se ne bavi u vidu zanimanja.“³⁰ Tako je položaj sportiste amatera regulisan zakonom, pravilima nacionalnog saveza i opštim aktima sportske organizacije. Zakon o sportu specifikuje da se sportista amater može uključiti u obavezno zdravstveno osiguranje³¹, ali to ne postavlja kao obavezu. Smatramo da bi i položaj sportiste amatera trebalo da bude bliže regulisan Zakonom o sportu u smislu određivanja minimalne starosne granice za bavljenje sportom, načina usklađivanja sporta i obaveznog obrazovanja kao i osiguranja za slučaj povrede.

Deca koja se bave sportom amaterski ali se takmiče, angažuju se putem ugovora o stipendiranju. Tačnije, Zakon o sportu za ovaj ugovor predviđa ugovor o stipendiranju maloletnog sportiste za sportsko usavršavanje ili ugovor o bavljenju sportom.³² Ugovor o stipendiranju koristi se radi regulisanja angažovanja sportiste koji nije napunio godine punoletstva. Za ugovor o bavljenju sportom, zakonodavac posebno ističe obavezu ugovaranja novčane naknade za bavljenje aktivnostima, novčane nagrade za postignute rezultate sportiste, naknade za zaključenje ugovora, za korišćenje lika sportiste, kao i naknade troškova.³³ Ugovori se zaključuju u pisanoj formi, kojim se regulišu prava, obaveze i naknada koja se pruža sportistima koji se takmiče amaterski. Između ostalog, Zakon o sportu specifikuje da se prava, obaveze i odgovornosti sportista amatera uređuju još i pravilima koje donosi nacionalni savez, uz uzimanje u obzir opštih akata koje donosi sportska organizacija. Dakle, postoji složena hijerarhija pravnih akata, te ugovor o radu sportiste amatera mora biti u skladu sa pomenutim pravilima. Ovaj ugovor predstavlja ugovor van radnog odnosa, što je i specifikovano Zakonom o sportu. Zato je posebno važno urediti koja prava iz radnog odnosa uživa sportista amater. Zakonom o sportu posećen je samo jedan član amaterskom sportu, što smatramo neprihvatljivim sa stanovišta posebne zaštite koju uživaju maloletnici. Ugovor o stipendiranju potpisuju sportista i predstavnik sportske organizacije, uz saglasnost zakonskog zastupnika za zaključenje ugovora ukoliko sportista nema potpunu poslovnu sposobnost. Takva odredba je prepisana iz Zakona o radu,³⁴ što smatramo neophodnim u smislu zaštite psihičkog i fizičkog integriteta deteta koje se bavi sportom. Ako za analizu uzmemo ugovor o stipendiranju Fudbalskog saveza Srbije, primetićemo da se klub za koji igra sportista amater obavezuje da ga osigura od profesionalnog oboljenja i povrede, kao posledice treniranja i utakmice i ukoliko se dese u toku treninga i utakmice.³⁵ Načini realizacije osiguranja sportista su brojni i ono se uglavnom

²⁹ Zakon o sportu, član 10.

³⁰ Zakon o sportu, član 3.

³¹ Zakon o sportu, član 16.

³² Zakon o sportu, član 10, stav 1.

³³ Zakon o sportu, član 17, stav 2.

³⁴ Zakon o radu, član 25.

³⁵ Stipendijski ugovor, dostupan na sajtu Fudbalskog saveza Srbije, <https://fss.rs/propisi-i-dokumenta/> (27.09.2022).

ugovara u slučaju smrti usled nezgode, trajnog invaliditeta, privremene sprečenosti za rad kao i za finansijske izdatke za lečenje uzrokovano nezgodom.³⁶ S obzirom na to da samo zdrav sportista može ostvariti rezultate, ne čudi zaključak da je osiguranje sportista amatera i profesionalaca od izuzetnog značaja u sportu.³⁷ Igraču takođe sleduje sportsko-medicinska i terapijska nega, sportska oprema kao i ravnopravan tretman u odnosu na ostale igrače. Premda ove norme smatramo značajnim u smislu posebne zaštite, stava smo da bi ovakvi ugovori morali biti dopunjeni odredbama o načinu i vremenu treniranja, te da odredba koja se tiče kompatibilnosti bavljenja sportom sa osnovnim obrazovanjem ne bi ostala slovo na papiru.

S obzirom na to da se sportisti amateri koji se takmiče angažuju van radnog odnosa, smatramo nedostatkom što nije uređen način njihovog zdravstvenog osiguranja. Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ne spominje osiguranje sportista amatera,³⁸ isto je i sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti,³⁹ dok Zakon o zdravstvenom osiguranju prepoznaje kao osiguranike samo sportiste koji sportsku delatnost obavljaju kao samostalnu delatnost.⁴⁰ Zakon o sportu bi morao predvideti obavezno zdravstveno osiguranje i sportista amatera koji se takmiče, s obzirom na to da su izloženi povredama. Mislimo da bi se na ovaj način uslovi pod kojima se sportisti amateri koji se takmiče učinili bezbednijim, što bi predstavljalo dopunu sistema posebne zaštite maloletnika u radnom pravu, a time i onih angažovanih u sportu. Pored pomenutog nedostatka, pozitivno treba posmatrati propisivanje opšte zdravstvene sposobnosti, odnosno utvrđivanje posebne zdravstvene sposobnosti za učešće sportista na sportskim takmičenjima.⁴¹ S druge strane, odredba koja se odnosi na zabranu da sportista bude izložen sportskim aktivnostima koje mogu da ugroze ili pogoršaju njegovo zdravstveno stanje, čini se nedovoljnom i neprimenljivom u praksi jer nije jasno ko je odgovoran ako zdravlje sportiste bude na bilo koji način ugroženo.⁴² Odredba zaslužuje mesto u zakonskom propisu, ali mora biti dopunjena načinom i vremenom treniranja, kao i propisivanjem odgovornosti u slučaju nepoštovanja. Slično je i sa odredbom kojom se zabranjuje izlaganje dece takvim sportskim aktivnostima koje mogu ugroziti njihovo zdravlje, razvoj ili obrazovanje. Takve odredbe svakako zaslužuju mesto u pravnom propisu koji

³⁶ I. Tošić, O. Novaković, „Vrste osiguranja u sportu (regulativa u domaćem i uporednom pravu)“, *Odgovornost za štetu, naknada štete i osiguranje* (ur. Zdravko Petrović, Vladimir Čolović), Beograd-Valjevo, 2018, 522-523

³⁷ Više o osiguranju sportista: I. Piljan, T. Piljan, M. Lukić, „Osiguranje sportista u Republici Srbiji“, *Trendovi u osiguranju*, 14/2019.

³⁸ Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, *Službeni glasnik RS*, br. 84/2004, 61/2005, 62/2006, 5/2009, 52/2011, 101/2011, 7/2012 – usklađeni din. izn., 8/2013 – usklađeni din. izn., 47/2013, 108/2013, 6/2014 – usklađeni din. izn., 57/2014, 68/2014 – drugi zakon, 5/2015 – usklađeni din. izn., 112/2015, 5/2016 – usklađeni din. izn., 7/2017 – usklađeni din. izn., 113/2017, 7/2018 – usklađeni din. izn., 95/2018, 4/2019 – usklađeni din. izn., 86/2019, 5/2020 – usklađeni din. izn., 153/2020, 6/2021 – usklađeni din. izn., 44/2021, 118/2021 i 10/2022 – usklađeni din. izn.

³⁹ Zakon o zdravstvenoj zaštiti, *Službeni glasnik RS*, br. 25/2019.

⁴⁰ Zakon o zdravstvenom osiguranju, *Službeni glasnik RS*, br. 25/2019, član 11.

⁴¹ Zakon o sportu, član 19.

⁴² Zakon o sportu, član 22, stav 1.

reguliše angažovanje dece u sportu, ali je neophodno preciziranje radi primene i sprečavanja zloupotreba u praksi.

S druge strane, ugovorom o radu sportiste uređuju se uslovi za angažovanje profesionalnog sportiste, koji on zaključuje sa sportskom organizacijom. Ovaj ugovor ima karakter radnog odnosa i oročen je na pet godina.⁴³ Jovanović smatra da profesionalni sportista u ovom slučaju mora da ispunjava sve uslove koji su predviđeni Zakonom o radu, a koji se tiču uslova koji se tiče posla koji ne sme biti u suprotnosti sa zdravljem, moralom i obrazovanjem sportiste, kao i da taj posao nije u suprotnosti sa zakonom.⁴⁴ Iako će o specifičnosti ovog ugovora biti reči u nastavku, ne možemo a da na ovom mestu ne konstatujemo da je reč o posebnoj vrsti ugovora koji se, mimo pravila predviđenih Zakonom o radu⁴⁵, zaključuje na pet godina, uz mogućnost ponovnog zaključenja sa istom ili drugom sportskom organizacijom. Ovde se zaobišlo pravilo da se ugovori na određeno vreme mogu zaključiti najduže na dve godine, te nije najjasnije koje je opravdanje da se ugovor o radu profesionalnog sportiste zaključuje na pet godina. Ima autora koji smatraju da se ovim ugovorom o radu sportista udaljava od klasičnog ugovora o radu, ali da je ograničeno vreme potpisivanja ugovora zapravo odraz potrebe da se radni odnos profesionalnih sportista učini što stabilnijim.⁴⁶ Slažemo se da je u pitanju specifična vrsta ugovora o radu koja zaslužuje posebnu regulativu, ali bi, s obzirom na relativno kratak radni vek profesionalnog sportiste, bilo svrsishodnije ograničiti trajanje ovog ugovora na tri godine. Taj period bi bio dovoljan za postizanje određenih rezultata u okviru sportske organizacije, uz mogućnost sportiste da ranije okonča rad sa jednom i nastavi sa radom u drugoj sportskoj organizaciji. Sa tim se slažu i drugi autori, uz predlog da se profesionalnim sportistima omogući zaključenje posebnog ugovora o radu na neodređeno vreme u skladu sa posebnom prirodom posla sportiste.⁴⁷ Urdarević i Andonović smatraju da je oročavanje ugovora o radu sportiste na određeno vreme logično rešenje, s obzirom na to da je cilj sporta „zaštita integriteta sporta kroz zaštitu pojedinca“, te da sportista teži da se usavršava i napreduje, što nije moguće postići angažovanjem u samo jednom klubu.⁴⁸ Nadalje, Zakon o sportu se ipak oslanja na Zakon o radu kada reguliše prava sportiste, „koji uživa sva prava, obaveze i odgovornosti u skladu sa zakonom koji uređuje rad.“⁴⁹ Isto se specifikuje i za način utvrđivanja zarade. Uvidom u profesionalni ugovor o igranju Fudbalskog saveza Srbije, možemo prepoznati posebnu zaštitu zaposlenih, kroz propisivanje obaveze kluba za koji igra profesionalni sportista da ga osigura

---

⁴³ Zakon o sportu, član 13, stav 1.

⁴⁴ Ovde se misli na član 25. Zakona o radu. Predrag Jovanović, *Ranjivost dece/omladine i mogućnost odnosno zabrana njihovog rada*, op. cit., 25

⁴⁵ Zakon o radu, član 37.

⁴⁶ I. Jakovljević, Ugovori o angažovanju profesionalnih sportista i ugovaranje sportske arbitraže, https://www.moj-savetnik.rs/ugovori-o-angazovanju-profesionalnih-sportista-i-ugovaranje-sportske-arbitraze/?_rstr_nocache=r-str6186331a1d045645, (29.09.2022).

⁴⁷ J. Misailović, „O radnopravnom statusu fudbalera“, *Srpski fudbal – Upporednopravni izazovi i perspektive*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2021, 69

⁴⁸ B. Urdarević, S. Andonović, op. cit., 200

⁴⁹ Zakon o sportu, član 13, stav 3.

od profesionalnog oboljenja i povrede, koje su posledice igranja ili treniranja ili se dese na treningu ili utakmici.⁵⁰ S obzirom na to da je posredi ugovor o radu, klub ima obavezu da profesionalnog sportistu prijavi na obavezno socijalno osiguranje. Kao i u slučaju stipendijskog ugovora, sportisti se mora obezbediti sportsko-medicinska i terapijska nega. Ovaj ugovor sadrži i odredbe o godišnjem odmoru, koji za profesionalne sportiste traje četiri nedelje. Zakon o sportu ne sadrži odredbe koje se tiču godišnjeg odmora, a ako nam analizirani ugovor predstavlja primer ugovora koji se zaključuju sa profesionalnim sportistima, možemo uočiti sličnosti u odnosu na odredbe koje proklamuje Zakon o radu. Pravo profesionalnog sportiste na godišnji odmor se ograničava na taj način što se može koristiti samo kada nije u toku sezona igranja i u kontinuitetu od dve nedelje. S obzirom na to da je cilj profesionalnog angažovanja sportiste postizanje zapaženih rezultata, oni su podvrgnuti posebnom režimu rada, odnosno treniranja, koji podrazumeva karantin, više treninga u toku dana pa se pravila radnog prava o prekovremenom radu i preraspodeli radnog vremena ne mogu primeniti.⁵¹

Primetno je da iz ugovora o profesionalnom angažovanju sportiste izostaju određeni radnopravni instituti. Neki od njih, poput pomenute organizacije radnog vremena mogu biti opravdani prirodom posla. Izostaju, međutim, i neki važni instituti iz oblasti radnog prava poput prava na bezbednost i zdravlje na radu, koji smatramo važnim za rad profesionalnog sportiste. Tu je i pravo na sindikalno udruživanje, o kome nema ni reči, iako se socijalni dijalog smatra jednim od delotvornih načina za rešavanja pitanja zaposlenih. Na kraju, izostanak odredbi koje se tiču minimalne cene rada može dovesti do neravnopravnog položaja muških sportista u okviru istog sporta, dok, s druge strane, ostaje otvoreno pitanje o mogućnostima primene principa jednake zarade za jednak rad.⁵²

Ugovor o radu sportista po svojoj prirodi je specifičan i po svojim karakteristikama može se razlikovati od ugovora o radu koji se zaključuje za radno angažovanje van sportskih oblasti. Radulović smatra da je ugovor o radu sportista tipičan primer ugovora po pristupu,⁵³ i da, pored radnopravne, ima i obligacionopravnu komponentu.⁵⁴ Radnopravna komponenta odnosi se na radni odnos

⁵⁰ Profesionalni ugovor o igranju Fudbalskog saveza Srbije, dostupan na <https://fss.rs/dokumentacija/ugovori-i-dokumenta-vezana-za-registraciju/> (28.09.2022).

⁵¹ I. Jakovljević, Ugovori o angažovanju profesionalnih sportista i ugovaranje sportske arbitraže, https://www.mojsavetnik.rs/ugovori-o-angazovanju-profesionalnih-sportista-i-ugovaranje-sportske-arbitraze/?_rstr_nocache=rstr6186331a1d045645 (29.09.2022).

⁵² Iako se ne radi o zaradama u radnopravnom smislu, zanimljivo je ukazati na to da se pobeđniku muškog finala prestižnog teniskog turnira Vimbldon isplaćivala nagrada u većem iznosu godinama, da bi tek ove godine izjednačen finansijski iznos nagrade za oba pola. Pavle Jakšić, Nagradni fond Vimbldona 2022: Koliko će zaraditi pobeđnik? <https://rs.n1.info.com/sport-klub/nagradni-fond-vimbldona-2022-koliko-ce-zaraditi-pobednik/> (29.09.2022). S druge strane, pozitivno je primetiti da su odlukom Vlade Republike Srbije dodeljene nagrade iste vrednosti za osvajače medalja na poslednje održanim Olimpijskim igrama u Tokiju.

⁵³ „Ugovorpopristupupredstavljatakavugovorkodkojihjednastranaunapredodređujeelemente i suloveugovoraprekojedneopšte i stalneponude, a drugastranasamopristupatakoočinjenjoponudi.“Citirano prema: S. Perović, *Obligaciono pravo*, Novinsko izdavačka ustanova Službeni list SFRJ, Beograd, 1990, 217

⁵⁴ Z. Radulović, *Radni odnos sportista*, Dosije, Beograd, 2012, 97. Autor još navodi da se ugovori sportista nazivaju u teoriji još i sporazumima.

sportiste koji se angažuje, dok drugi, obligacionopravni deo reguliše pitanje naknade za zasnivanje radnog odnosa i premije koje mu pripadaju.⁵⁵ Specifičnost ovog ugovora se upravo ogleda u tome što uslove angažovanja sportiste ne uređuju ugovarači, već sportska organizacija u okviru koje je osnovana sportska asocijacija. U tom slučaju se sportska organizacija javlja kao treća strana u ugovornom odnosu. Složićemo se da se ovde čini poseban upliv subjekta koji nije u ugovornom odnosu, što se može nepovoljno odraziti na položaj sportiste koji se angažuje, a koji zavisi od sistema pravila konkretne sportske organizacije. U tome verovatno leži i činjenica pravne neujednačenosti ugovora o angažovanju profesionalnih sportista.⁵⁶

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Na kraju, možemo zaključiti da zakonski sistem pravila za angažovanje dece u našem pozitivnom pravu nije adekvatan. To se pre svega odnosi na nepostojanje odredbi koje se tiču minimalnih godina za uključivanje dece u sport, zatim bliže regulisanje načina i vremena treninga, te dodatne odredbe kojim će se deca zaštititi od prekomernog treniranja i mogućeg iscrpljivanja. Nedostaju odredbe kojima će princip posebne zaštite dece biti razrađen, jer postojeća proklamacija je šturo prepisana iz Zakona o radu. Nisu vidljivi mehanizmi kojim se štiti i pravo na obrazovanje i uspostavljanje ravnoteže između pohađanja osnovnog obrazovanja i profesionalnog bavljenja sportom. Takođe se čini da naše pravo ne prepoznaje opasnost da deca mogu biti izložena dečijem radu kroz sportsko angažovanje, na šta se ukazuje u teoriji. Na kraju, posebna pažnja mora biti posvećena zdravstvenom osiguranju sportista amatera, pogotovu onih koji se takmiče, s obzirom na to da se često nalaze u situacijama u kojima se mogu povrediti.

Jovana Rajić Čalić, M.A.

Research Associate, Institute of Comparative Law, Belgrade

ENGAGEMENT OF CHILDREN IN SPORTS

Summary

More and more often, we are witnessing the involvement of children in the field of sports, first as a hobby and later with some form of scholarship, as an incentive for professional sports. In our law, there is no legal regulation that would regulate sports engagement that does not have a professional character, and there are also no important provisions regarding health care, considering the

---

⁵⁵ *Ibid.*

⁵⁶ *Ibid.*, 98

possibility of injuries and illnesses. In theory, the question of the involvement of children in sports has not been sufficiently studied, and often the basis of their involvement remains obscured. Bearing in mind the principle of special protection of these categories in the employment relationship, the question arises whether this principle also applies to the employment of children who do not belong to the circle of professional activities and how it should be implemented. The paper will discuss the involvement of children in sports, with consideration of the legal regulations that form the basis of their involvement in sports. Such consideration is inextricably linked to the provisions of the Labor Law, as the basic law in the sphere of labor relations, as well as the Law on Sports as *lex specialis*.

Keywords: sports and children, professional engagement of children, child labor, permissibility of child labor.

Literatura

- Andonović S., „Osvrt na pitanje državljanstva u pojedinim sportovima u Republici Srbiji“, *Srpski fudbal – uporednopravni izazovi i perspektive* (ur. Miloš Stanić, Dejan Šuput), Institut za uporedno pravo, Beograd, 2021.
- Andonović S., „Pravo na sport kao ljudsko pravo“, *Strani pravni život*, 3/2017
- Jovanović P., „Ranjivost dece/omladine i mogućnost odnosno zabrana njihovog rada“, *Radno i socijalno pravo*, 1/2020
- Jovanović V., Zaštita dece od zloupotrebe dečijeg rada – sa fokusom na normativnu uređenost, *Projekat Međunarodne organizacije rada „Angažovanje i podrška na nacionalnom nivou za smanjenje pojave dečijeg rada“*, Beograd, 2016
- Kovačević Lj., *Zasnivanje radnog odnosa*, Pravni fakultet Univerziteta u Beograd, Beograd, 2021
- Misailović J., „O radnopravnom statusu fudbalera“, *Srpski fudbal – Uporednopravni izazovi i perspektive*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2021
- Perović S., *Obligaciono pravo*, Novinsko izdavačka ustanova Službeni list SFRJ, Beograd, 1990
- Piljan I., Piljan T., Lukić M., „Osiguranje sportista u Republici Srbiji“, *Trendovi u osiguranju*, 14/2019
- Radulović Z., *Radni odnos sportista*, Dosije, Beograd, 2012
- Reljanović M., „Sprečavanje eksploatacije dece – međunarodni standardi i stanje u Srbiji“, *Strani pravi život*, 2/2008
- Reljanović M., „Suppression of child labour – rief overview of International standards“, *Strani pravni život*, 4/2019
- Sakone A., „Percepcija sporta među beogradskim odbojkašima juniorskog uzrasta“, *Fizička kultura*, 2/2020

- Tošić I., Novaković O., „Vrste osiguranja u sportu (regulativa u domaćem i uporednom pravu)“, *Odgovornost za štetu, naknada štete i osiguranje* (ur. Zdravko Petrović, Vladimir Čolović), Beograd-Valjevo, 2018;
- Trbojević J., Mandarić S., Petrović J., „Opažena motivaciona klima kreirana od strane trenera i fizička samoeфикаsnost kao prediktori sportskog zadovoljstva kod mladih srpskih sportistkinja“, *Fizička kultura*, 2/2020
- Tuttle M.E.F., „Does elite sport respect young athletes’ human rights?“, *Lownow* 17/2021
- Urdarević B., Andonović S., „Pojedina statusna i radnopravna pitanja elektronskog sporta u Republici Srbiji“, *Kultura polisa*, 45/2021
- Vlašковиć V., *Načelo najboljeg interesa deteta u porodičnom pravu*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2014.
- Vuković Z., *Ugovori o angažovanju sportskih stručnjaka*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2019
- Zdravković D., Stojanović S., Savić Z., „A young sportsman about life opportunities and sports in rural areas in South Serbia - qualitative approach (municipality Trgovište)“, *Godišnjak Pedagoškog fakulteta u Vranju*, 1/2017

Izvori prava

- Council Directive 94/33/EC on the protection of young people at work of 22 June 1994, Official Journal of the European Communities, L 216/12.
- Konvencija Međunarodne organizacije rada br. 138, Službeni list SFRJ, br. 14/82;
- Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima deteta, Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori, br. 2/97;
- Ustav RS, Službeni glasnik RS, br. 98/2006 i 115/2021;
- Zakon o doprinosima za obaveznom socijalno osiguranje, Službeni glasnik RS, br. 84/2004, 61/2005, 62/2006, 5/2009, 52/2011, 101/2011, 7/2012 – usklađeni din. izn., 8/2013 - usklađeni din. izn., 47/2013, 108/2013, 6/2014 - usklađeni din. izn., 57/2014, 68/2014 – drugi zakon, 5/2015 - usklađeni din. izn., 112/2015, 5/2016 - usklađeni din. izn., 7/2017 - usklađeni din. izn., 113/2017, 7/2018 - usklađeni din. izn., 95/2018, 4/2019 - usklađeni din. izn., 86/2019, 5/2020 - usklađeni din. izn., 153/2020, 6/2021 - usklađeni din. izn., 44/2021, 118/2021 i 10/2022 - usklađeni din. izn;
- Zakon o radu, Službeni glasnik RS, br. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – odluka US, 113/2017 i 95/2018 – autentično tumačenje;
- Zakon o sportu, Službeni glasnik RS, br. 10/2016;
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Službeni glasnik RS, br. 25/2019;
- Zakon o zdravstvenom osiguranju, Službeni glasnik RS, br. 25/2019;

Internet izvori

- Ivana Jakovljević, Ugovori o angažovanju profesionalnih sportista i ugovaranje sportske arbitraže, https://www.mojsavetnik.rs/ugovori-o-angazovanju-profesionalnih-sportista-i-ugovaranje-sportske-arbitraze/?_rstr_nocache=rstr6186331a1d045645(29.09.2022).
- Pavle Jakšić, Nagradni fond Vimblodona 2022: Koliko će zaraditi pobednik? <https://rs.n1info.com/sport-klub/nagradni-fond-vimblodona-2022-koliko-ce-zaraditi-pobednik/>(29.09.2022).
- Profesionalni ugovor o igranju Fudbalskog saveza Srbije, dostupan na <https://fss.rs/dokumentacija/ugovori-i-dokumenta-vezana-za-registraciju/>(28.09.2022).
- Siri Farstad, Protecting children's right in sport: the use of minimal age, <https://www.nottingham.ac.uk/hrlc/documents/publications/hrlcommentary2007/childrensrightsinsport.pdf>(29.09.2022).
- Sport and dev.org, Exploitation and child protection in sport, <https://www.sportanddev.org/en/learn-more/economic-development/exploitation-and-child-protection-sport-0>(29.09.2022).
- Stipendijski ugovor, dostupan na sajtu Fudbalskog saveza Srbije, <https://fss.rs/propisi-i-dokumenta/>(27.09.2022).